

Tjänsteutlåtande
Socialförvaltningen
Katja Heljasvaara

Till: Vård- och
omsorgsnämnden

Datum: 2025-03-21
Diarienummer: VON 2025/0041

Återrapportering uppdrag utreda daglig verksamhet till personer över 67 år

Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämnden gav den 28 januari 2025 Socialförvaltningen i uppdrag att utreda frågan om fortsatt daglig verksamhet för personer över 67 år. Förvaltningen ska utreda om lagliga förutsättningar fortsatt föreligger till beslut (VON2016/0055) om att bevilja daglig verksamhet för personer över 67 år.

Beslutsförslag

Vård och omsorgsnämnden beslutar

1. Upphäva Vård- och omsorgsnämndens beslut VON § 7:10, 30 augusti 2016 (VON 2016/0055).
2. Vid framtagande av förfrågningsunderlag i upphandling avseende daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS ska lagen, dess förarbeten och rättspraxis tillämpas i stället för att reglera åldern för målgruppen på daglig verksamhet i förfrågningsunderlaget.

Ärendet

Vård- och omsorgsnämnden fick 2016 i budgetuppdrag att utreda möjligheter för daglig verksamhet enligt 9 § 10 enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) för äldre över 67 år (KS 2015/0302–07).

Som svar på budgetuppdraget föreslog socialförvaltningen att personer som hade fyllt 67 år och tidigare haft beslut om daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS, även efter 67 års dagen skulle kunna bli beviljade insatsen efter en individuell prövning. Vård- och omsorgsnämnden beslutade den 30 augusti 2016 i enlighet med Socialförvaltningens förslag. Beslutet skulle även leda till en ändring av förfrågningsunderlaget avseende avtalet om daglig verksamhet, där målgruppen för daglig verksamhet definierades.

Vård- och omsorgsnämndens beslut från den 30 augusti 2016 har fungerat som en riktlinje för hur LSS ska tillämpas, avseende insatsen daglig verksamhet till dagens datum.

I samband med budget 2024 tog Kommunfullmäktige beslut om ny ersättningsnivå för service- och gruppboendestäder enligt LSS avseende brukare som hade fyllt 65 år och inte längre har daglig verksamhet. Syftet med den nya ersättningen till LSS bostäderna var att ge resurser för att tillgodose ökade omvårdnadsbehov och meningsfulla aktiviteter för äldre personer inom LSS.

Förvaltningens slutsatser

Insatser enligt Lagen om stöd och service (LSS) beviljas alltid efter en individuell prövning. Rätten till daglig verksamhet är begränsad till personer som ingår i så kallade personkrets 1 och 2 enligt LSS. Rätt till insatsen avser primärt personer i yrkesverksam ålder som saknar förvärvsarbete och inte utbildar sig. Rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1—9 föreligger, om den sökande behöver sådan hjälp i sin livsföring och om behov inte tillgodoses på annat sätt. LSS syftar till att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva som andra. Insatserna enligt LSS ska tillförsäkra goda levnadsvillkor.

Begreppet yrkesverksamålder

Rätten till daglig verksamhet är begränsad till personer som är i yrkesverksamålder. På samma sätt som inom ordinarie arbetsmarknad är insatsen daglig verksamhet inte primärt riktad för personer som har uppnått den rådande pensionsåldern.

Vägledning i vad som menas med yrkesverksamålder kan tas från praxis. I fallet HFD 2014 ref. 41, där en person hade fyllt 67 år och flyttat till ett vårdboende fick avslag från kommunen för fortsatt daglig verksamhet enligt 9 § 10 LSS. Personen överklagade kommunens beslut och ärendet togs tills slut upp i Högsta förvaltningsdomstolen.

Personen menade att beslut om daglig verksamhet ska baseras på behovet och inte åldern. Kommunen bestred bifall och menade att personen inte tillhörde gruppen personer i yrkesverksamålder, tillförsäkrades en skälig levnadsnivå genom vårdboendet och goda levnadsvillkor även genom beviljad ledsagning 20 timmar per månad enligt LSS.

Högsta förvaltningsdomstolen framförde att när det gäller omfattningen av dagliga verksamheten bör samma riktlinjer användas som i arbetslivet. Det är angeläget att möjligheten till arbete på den reguljära arbetsmarknaden prövas regelbundet (prop. 1992/93:159 s. 50, 88 ff. och 181). Att insatsen enligt lagens ordalydelse begränsats till att omfatta funktionshindrade i yrkesverksam ålder får därför förstås så att den gäller personer som inte uppnått normal pensionsålder.

Högsta förvaltningsdomstolen bedömde att rätten till insatsen daglig verksamhet enligt LSS enligt dåvarande förhållanden, inte kunde anses kvarstå längre än till 67 års ålder med hänvisning till den rådande pensionssystemet som var flexibel men rätten till att kvarstå i anställning var begränsad till 67 år.

Tolkningen av vad som menas med yrkesverksamålder i förhållande till reglerna i LSS, kan ta stöd i rådande riktåldern i 32 a § Lagen om anställningsskydd (LAS), där det regleras att en anställning kan pågå tills personen fyller 69 år. Utifrån rättspraxis bör tolkningen av yrkesverksamålder kopplas till den rådande riktåldern. Alltså att rätt till daglig verksamhet inte längre ska föreligga när den sökande har uppnått den åldern.

LSS-bostäderna förväntas erbjuda meningsfulla aktiviteter och social samvaro för brukare så att de fortsätter att ha goda levnadsvillkor och leva som andra även efter pensionsåldern. Genom att LSS-bostäderna numera får extra ersättning för brukare över 65 år utan daglig verksamhet, möjliggörs detta.

Socialförvaltning anser att bedömningen om behovet av daglig verksamhet för enskilda brukare ska vila på en individuell bedömning och följsamhet av förarbeten och rättspraxis inom området. För att de individuella bedömningarna om brukarens behov och rätt till daglig verksamhet även ska kunna följa samhällsutvecklingen gällande pensionsålder föreslår förvaltningen att Vård- och omsorgsnämndens beslut från 30 augusti 2016 ska avslutas.

Personer med aktuella beslut om daglig verksamhet ska ha rätt till insatsen om inte de själva begär att insatsen avslutas eller om nämnden genom omprövning kommer fram till att rätt till insatsen inte längre föreligger.

Tidigare beredning

Vård- och omsorgsnämnden 2016-08-30, § 7:10

Bilagor

1. Beslut VON § 7:10, 30 augusti 2016 (dnr VON 2016/0055)
2. Ekonomisk analys av brukare över 67 år på daglig verksamhet, 2025-04-07

Mona Bakhshi Poor
Socialdirektör

Josefin Bandh
Avdelningschef förvaltningsstöd

Verification

Transaction 09222115557544346294

Document

VON 2025_0041-01 Utredda daglig verksamhet till
personer över 67 år

Main document

4 pages

Initiated on 2025-04-15 16:08:03 CEST (+0200) by

Katarina Jupén Morell (KJM)

Finalised on 2025-04-15 21:04:48 CEST (+0200)

Initiator

Katarina Jupén Morell (KJM)

Österåkers kommun

Company reg. no. 212000-2890

katarina.jupenmorell@osteraker.se

Signatories

Mona Bakhshi Poor (MBP)

mona.bakhshipoor@osteraker.se

Signed 2025-04-15 21:04:48 CEST (+0200)

Josefin Bandh (JB)

josefin.bandh@osteraker.se

Signed 2025-04-15 16:48:40 CEST (+0200)

This verification was issued by Scrive. Information in italics has been safely verified by Scrive. For more information/evidence about this document see the concealed attachments. Use a PDF-reader such as Adobe Reader that can show concealed attachments to view the attachments. Please observe that if the document is printed, the integrity of such printed copy cannot be verified as per the below and that a basic print-out lacks the contents of the concealed attachments. The digital signature (electronic seal) ensures that the integrity of this document, including the concealed attachments, can be proven mathematically and independently of Scrive. For your convenience Scrive also provides a service that enables you to automatically verify the document's integrity at: <https://scrive.com/verify>

